

7 Μαΐου

Θέλετε να τὰ εἰπώμεν μιὰ γιὰ πάντα, να μείνωμεν σύμφωνοι καὶ να μὴ ἐπανέλθωμεν πλέον; Μετὰ τὴν σημερινὴν τελετὴν τῶν ἐγκαινίων τῆς Βιοτεχνικῆς Ἐκθέσεως, ἐγὼ τοῦλάχιστον ἐσχημάτισα τὴν πεποίθησιν, ὅτι μᾶς εἶνε ἀπολύτως ἀδύνατον να κάμωμεν μιὰν τελετὴν εὐπρεπῆ καὶ ἐπιδητικὴν. Ἐπίσημοι ἢ ἀνεπίσημοι, ἐκκλησιαστικαὶ ἢ πολιτικά, κατὰ πρόγραμμα κυβερνητικὸν ἢ κατὰ πρόγραμμα ἰδιωτικόν, ἐπὶ παρουσίᾳ ὄλων τῶν ἐν τέλει ἢ ἐπὶ παρουσίᾳ μόνον τῶν ἐνδιαφερομένων, πολυξέοδοι ἢ πτωχικαὶ, πάνδημοι ἢ οἰκογενειακά, αἱ τελεταὶ μᾶς στεροῦνται τοῦ ἀπαραιτήτου ἐκείνου στοιχείου τῆς τάξεως, τῆς ἁρμονίας, τῆς ἐνόητος, τὸ ὁποῖον μᾶς κάμνει να θαυμάζωμεν τόσον τὰς τελετὰς τῶν ξένων, καὶ αὐτὰς τὰς ἐν μέσῃς Ἀθήναις τελουμένας.

Πρῶτον, φαίνεται ὅτι ἐκ φύσεως δὲν ἔχομεν συναίσθησιν τοῦ παρερχομένου χρόνου. Εἰς τὴν τελετὴν μεταβαίνομεν κατὰ κανόνα τοῦλάχιστον ἡμίσειαν ὄραν βραδύτερον τῆς ἀναγραφόμενης ἐν τῷ προσκλήτηρι. Τὸ μειονέκτημα τοῦτο ἔχει μόνον τὴν ἀρετὴν να ὑποβάλλῃ εἰς βασιανιδτήρια προσδοκίας τοὺς ἀδιορθώτους τυπικούς, οἱ ὁποῖοι ἐξακολουθοῦν να πέρνουν τὰ προγράμματα τοῖς μετρητοῖς. Μεταξὺ αὐτῶν σήμερον ἦτο καὶ ὁ Σ. Μητροπολίτης, ὁ ὁποῖος ἠναγκάσθη να περιμείνῃ μετὰ τὸν βαρὺν ἀρχιερατικὸν μανδύαν κ' ἐγὼ δὲν ξεύρομαι πόσον ἔως νὰ χρίσῃ τὸν ἁγιασμόν του. Δεύτερον, δὲν ἔχομεν συναίσθησιν τοῦ χώρου· νομιζόμεν ἐξαφῆνα ὅτι εἰς μικρὸς πρόδομος μεγάρου, εἰμπορεῖ ὄχι μόνον να περιλάβῃ ἀνέτως ὄλους μᾶς τοὺς προσκεκλημένους, ἀλλὰ καὶ νὰ φήσῃ τόπον ἀρκετὸν διὰ τὴν τελετὴν. Οὕτως ἀποβαίνει ἄθλος ἠράκλειος ἢ τήρησις τῆς τάξεως· μόλις καὶ μετὰ βίας συγκρατοῦνται εἰς τὸν στενὸν τὸν κύκλον οἱ παρευρισκόμενοι, εἰς τὸ τέλος δέ, ἂν ὄχι πολλακίς εἰς τὴν ἀρχὴν, παρατηρεῖται τοιοῦτος συμψυρμός ἀνεπισήμων καὶ ἐπισήμων, ὥστε νομίζεις ὅτι τὸ σύνολον τοῦ θεάματος διεσαλεύθη καὶ μετεβλήθη εἰς ἐρείπεια ὑποσεισμοῦ. Τρίτον, εἴμεθα φύσει δημοκρατικοί· δὲν ἀνεχόμεθα πολὺ τὰς διακρίσεις καὶ θέλωμεν να εἴμεθα εἰς ἴσους, ὄλοι πρῶτοι. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς, ὁ βασιλικὸς χαιρετισμὸς, τὸν ὁποῖον ἀνακρούει ἢ μουσική, μᾶς κάμνει να ὑποψιθιρίζωμεν καὶ να ὑπομειδῶμεν, ἢ δὲ εἰσοδος τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας, ἢ ὁποῖα ἔπρεπε να διασπείρῃ ρῖγος συγκινήσεως εὐλαβοῦς καὶ να καθιστᾷ τὴν τελετὴν, μὴν αὐτῆ, ἐπίσημον καὶ ἐπιβάλλουσαν, μᾶς εὐρίσκει. . . καὶ μᾶς ἀφίνει ὅπως μᾶς εὔρε. Τέταρτον, ἔχομεν μιὰν ἱεροτελεστίαν ἁγιασμοῦ πολὺ μακρὰν, πολὺ κουραστικὴν, πολὺ βυζαντινὴν καὶ πρὸς ἐπιμέτρον, ἔχομεν τὴν εὐσέβειαν να

θεωρῶμεν τὴν ἱεροτελεστίαν αὐτὴν εἰς πᾶσαν περίστασιν ἀπαραίτητον. Πέμπτον· μετὰ ὄλην τὴν ἀφθονίαν τῶν ἐλληνικῶν λόγων, δὲν ἐμάθομεν ἀκόμη να συντάσσωμεν καὶ νὰ παγγέλλωμεν λόγους καταλλήλους τῇ περιστάσει. Οἱ λόγοι τῶν τελετῶν μᾶς ἢ θὰ εἶνε καθ' ὑπερβολὴν ξηροὶ καὶ ἄμουσοι, ἢ καθ' ὑπερβολὴν ποιητικοὶ καὶ κενοί, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ μακροσκελεῖς καὶ ἀνιστοί. Δὲν εἶνε ἐλάττωμα να μὴ ἐγεννήθη κανεὶς ρήτωρ, ἀλλ' εἶνε δείγμα τελείως ἀναθεραμμένου ἀνθρώπου τὸ να ἤξευρῃ να εἴπῃ δύο λέξεις εἰς κάθε περίστασιν. Ἀνέγνωμεν πολλακίς τοιοῦτους συντόμους πανηγυρικοὺς ξένων, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἔκαμαν μεγάλαν ἐντύπωσιν· καὶ ὅμως οἱ ἐκφωνήσαντες αὐτοὺς δὲν ἦσαν ὄχι μόνον Κικέρωνες ἢ Δημοσθένεις, ἀλλ' οὔτε καν Κυπάρισσοι Στέφανοι, ὡς πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν ἀξίαν, τὴν φιλοκαλίαν καὶ τὴν δραστηριότητα. Ἐκτον, εἴμεθα ἀνεπίδεκτοι τελεταρχικῆς διαπαιδαγωγίσεως· δὲν ἐμάθομεν, οὔτε θὰ μάθομεν ποτέ, να ποζάρωμεν, να σιωπῶμεν, να ἰστάμεθα, να κινούμεθα, να κρατῶμεν ἓνα κερὶ, να λέγωμεν μιὰν εὐχὴν, να ἐνθουσιαζώμεθα ὅταν πρέπει, να ὑποκλινώμεθα ὅπως πρέπει. Οἱ ὀλίγιστοι παρ' ἡμῖν μεμνημένοι εἰς τὰ δύσκολα ταῦτα τῆς ἀνατροφῆς μυστήρια, — ἀπαράμιλλος δὲ εἰς αὐτὰ ὁ Βασιλεὺς μᾶς, — ἀποτελοῦν πρὸς τοὺς πολλοὺς μιὰν ἀντίθεσιν ζωηροτάτην, ἢ ὁποῖα συντείνει ὑπὲρ πᾶν ἄλλο εἰς τοῦ ὄλου θεάματος τὴν ἀθλιότητα. Ἐβδομον — ὄγδοον, ἕνατον . . . χιλιοστὸν. Θὰ ἐδυνάμην να πολυπλασιάσω ἐπ' ἀπειρον τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποῖους ἀποτυγχάνει κάθε μᾶς τελετὴ. Ἄλλὰ διατὶ να πολυλογῶ περισσότερο; Αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν διορθῶνται μετὰ λόγια καὶ μετὰ ἄρθρα. Ἦθελα μόνον να δικαιολογηθῶ διατὶ, ὡς χρονογράφος, δὲν περιγράφω ἐνθουσιωδῶς τὰ ἐγκαίνια τῆς Βιοτεχνικῆς Ἐκθέσεως καὶ να σᾶς κάμω να δυσπιστῆτε ὀλίγον πρὸς τὰς περιγραφὰς τῶν ἐφημερίδων — τὰς ὁποῖας βέβαια δὲν ἐννοοῦμεν να μιμηθῶμεν, — καὶ πρὸς τὰ ἐπιθέτα δι' ὧν κατὰ συνθήκην χαρακτηρίζεται κάθε συνάθροισις ἐπίσημος, ἢ ὁποῖα ἔπρεπε να εἶνε ἐπιβάλλουσα καὶ μεγαλοπρεπής.

Ἐπὶ τέλος τί μᾶς μέλει; Ἡ τελετὴ εἶνε ἓνας τύπος καὶ δὲν θὰ χαθῶμεν τόρα διὰ τοὺς τύπους. Περισσότερον ἀπὸ τὰ ἐγκαίνια βέβαια μᾶς ἐνδιαφέρει αὐτὴ ἢ Βιοτεχνικὴ ἔκθεσις. Δι' αὐτὴν εἶνε ἀξία τῶν θερμότερων ἐπαίνων καὶ συγχαρητηρίων ἢ παρ' ἡμῖν ὀφελιμωτάτη Βιοτεχνικὴ Ἑταιρεία. Εἰς τὰς κομψὰς καὶ φιλοκάλως διυψητημένας αἰθούσας τοῦ Ζαπτείου μᾶς δεκνύει τὰ προϊόντα τῆς ἐλληνικῆς Βιομηχανίας, τὰ ὁποῖα μέχρι τοῦδε ἢ ἠγνοοῦμεν ἢ ἐξελαμβάνομεν ὡς εὐρωπαϊκά. Πολὺ πολὺ πλουσία ἢ Ἐκθεσις δὲν εἶνε εἶνε ὅμως ἀρκετὰ χαρακτηριστικὴ. Μαρτυρεῖ περὶ τῶν προόδων, τὰς ὁποῖας ἐπετέλεσε τελευταῖον ἢ Βιομηχανία μᾶς εἰς ὅλα τὰ εἶδη, τόσον εὐγλώττως, ὥστε καὶ μιὰ μόνον ἐπίσκεψις εἰς τὴν Ἐκθεσιν ἀρκεῖ νὰ νηκταστήσῃ καὶ τὴν μακροτέραν ἀνάλυσιν καὶ τὸν θερμότερον πανηγυρικόν.

Γρ. Ξ.

ΕΘΝΙΚΑΙ ΥΒΡΕΙΣ¹

Ὅπως διάφορον εἶνε τὸ πρᾶγμα περὶ τῶν Φράγκων. Ἐν αἰς ἡμέραις τὸ φραγκικὸν κράτος ἐπὶ Καρόλου τοῦ μεγάλου ἐλάμβανε διαστάσεις ἐπικινδύνους διὰ τὸ Βυζάντιον, καὶ οἱ Φράγκοι, καταλαμβάνοντες μὲν τὴν Ἰστρίαν καὶ τὴν Δαλματίαν, ἐποφθαλμιῶντες δὲ τὴν ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῶν Βυζαντινῶν τεταγμένην Βενετίαν, ἐγίνοντο ὄχληροὶ γείτονες τοῦ βυζαντιακοῦ κράτους, ἐγεννήθη ἡ βυζαντιακὴ παροιμία

Τὸν Φράγκον φίλον ἔχε, γείτονα μὴ ἔχῃ.

Τὴν παροιμίαν ταύτην διεφύλαξαν ἡμῖν οἱ ἑλληνικῶν γραμμάτων, ἀλλὰ παρεφθαρμένην ὑπὸ τὸν τύπον ΤΟΝ ΦΡΑΝΚΟΝ ΦΙΛΟΝ ΕΧΙΣ ΓΙΤΟΝΑ ΜΗ ΕΧΙΣ τὰ χειρόγραφα τῆς βιογραφίας Καρόλου τοῦ μεγάλου τῆς γραφείσης λατινιστὶ ὑπὸ τοῦ Φράγκου ἱστορικοῦ Ἐθινάρδου. Περιέργον δὲ εἶνε, ὅτι ἡ παροιμία αὕτη, διασωθεῖσα καὶ μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ φραγκικοῦ κράτους ἐν μέσῳ ὄλων νέων ἐθνολογικῶν ὄρων ἐνεκα τῆς παρ' ἡμῖν μετατροπῆς τῆς σημασίας τοῦ παλαιοῦ ἐθνικοῦ ὀνόματος τῶν Φράγκων, φέρεται ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον μετὰ ἔνδεκα ὄλους αἰῶνας ἀνὰ τὰ στόματα τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ ἐν τισὶ τῶν Κυκλάδων.

Εὐεξήγητος δὲ εἶνε ἡ καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἰκανὴ διάδοσις τοῦ ὀνόματος Καταλάνος ἐφ' ὑβρεὶ καὶ περιφρονησί. Εἶνε δὲ τὸ Καταλάνος τοῦτο ἡ ἐθνικὴ ὀνομασία τῶν κατοίκων τῆς Καταλωνίας. Πρὸς δὲ κατανόησιν τῆς ὑβριστικῆς ἐννοίας, εἰς ἣν κατήντησε τὸ ἐθνικὸν τοῦτο ὄνομα, ἀρκεῖ ἡ ὑπόμνησις τῶν δεινῶν, ἅτινα ὑπέστη κατὰ τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα ὁ μεσαιωνικὸς ἑλληνισμὸς ἐκ τῶν ἐπιδρομῶν τῆς καταλωνικῆς λεγομένης ἑταιρίας. Οἱ Καταλάνοι οὗτοι, μετὰ τὸ πέρας τοῦ μεταξὺ τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας Φρειδερίκου καὶ τοῦ βασιλέως Καρόλου τοῦ Ἀνδρηγαυοῦ συγκροτηθέντος πολέμου, γενόμενοι δεκτοὶ εἰς τὸ βυζαντιακὸν κράτος ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρόνικου τοῦ Παλαιολόγου, ὑπηρετήσαν μὲν μέχρι τινὸς τὸ Βυζάντιον ἐναντίον τῶν Τούρκων, ἀλλ' ἔπειτ' ἀπέβησαν ἀληθῆς μάστιξ τοῦ κράτους. Καὶ κατώρθωσαν μὲν να γείνωσι τῷ 1311 πρὸς τοῖς ἄλλοις κύριοι τῶν τῶς ὑπὸ τοῦ γαλλικοῦ οἴκου τῶν Βριεννίων κατεχομένων Ἀθηνῶν, ἐδέσποσαν δὲ καὶ τῆς κομητείας τῶν Σαλώνων, ἀφῆκαν δὲ εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς ἀληθμονήτους ἐντυπώσεις τῆς ὀμότητος αὐτῶν καὶ πλεονεξίας. Θλιβεράν εἰκόνα τῶν ἀκατονομάστων βιαιοπραγιῶν τῶν Καταλωνίων παρέχει εἰς ἡμᾶς ἀξία ἀναγνώσεως σελὶς τοῦ Βυζαντινοῦ συγγραφέως Θεοδούλου μαγίστρου, ἐνὸς τῶν συμβούλων τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρόνικου Β' τοῦ Παλαιολόγου. Ἀλλὰ καὶ ἂν θεωρήσωμεν ὑπερβολικὰ τὰ σιαιρὰ χρώματα

¹ Ἴδε σελ. 140.